

5. Ухвала Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 13 лютого 2024 р. у справі № 167/6/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116945468>

6. Ухвала Рожищенського районного суду Волинської області від 13 лютого 2024 р. у справі № 167/6/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116945468>

7. Ухвала Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 24 січня 2024 р. у справі № 676/526/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116539269>

8. Ухвала Локачинського районного суду Волинської області від 31 січня 2024 р. у справі № 154/2612/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116656721>

9. Про затвердження Інструкції про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 31 травня 1993 р. № 314. (Із змінами). *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0106-93#Text>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-453-5-50>

COMBATING ILLEGAL ARMS TRAFFICKING

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ЗБРОЇ

Kobko V. A.

*PhD in History, Professor,
Researcher at the Department
of Research Organization,
Odesa State University
of Internal Affairs*

ORCID ID: 0000-0002-3586-8219

Kobko V. A.

*кандидат історичних наук, професор
науковий співробітник відділу
організації наукової роботи
Одеського державного університету
внутрішніх справ*

ORCID ID: 0000-0002-3586-8219

Тенденцією розвитку злочинності у світі в цілому та в Україні є збільшення кількості організованої, групової, насильницької та транснаціональної злочинності, в т.ч. із застосуванням зброї, що призводить до особливо тяжких суспільних наслідків. Тому важливим вбачається не тільки протидія незаконному обігу зброї з боку державних та міждержавних інститутів, але й дослідження

кримінально-правових, криміналістичних та криминологічних аспектів боротьби з зазначеною проблемою. Адже, ефективна протидія незаконному обігу зброї виступає передумовою безпеки в Україні, протидії тероризму, насильницькій злочинності та порушенню громадського порядку.

Державна політика в сфері контролю обігу зброї включає в себе такі аспекти: 1) державний контроль за обігом зброї; 2) дотримання правових норм в сфері обігу зброї; 3) протидія та запобігання незаконному обігу зброї; 4) ідентифікація та реєстр зброї; 5) ліквідація незаконної зброї; 6) притягнення до відповідальності за незаконний обіг зброї; 7) міжнародне співробітництво в сфері контролю за обігом зброї.

Законодавство України визначає правовий порядок отримання дозволу на зберігання та використання мисливської та спортивної зброї приватними особами та вогнепальної зброї відповідними посадовими особами. Порушення такого порядку свідчить про незаконний обіг зброї (нелегальну торгівлю, виробництво або поширення зброї та боєприпасів з порушенням норм законодавства без дозволу відповідних правоохоронних органів чи урядових інстанцій, яка тягне за собою настання адміністративної чи кримінальної відповідальності). Нормативно-правове закріплення кримінальної відповідальності в Україні за незаконний обіг зброї знайшло своє відображення у ст. 262, 263, 264 КК України [1]. Зазначені норми кримінального законодавства визнають кримінальними правопорушеннями наступні діяння: 1) викрадення, привласнення, вимагання зброї, її припасів та вибухових речовин; 2) привласнення вогнепальної зброї шляхом шахрайства та зловживання службовим становищем; 3) незаконне поводження із зброєю, припасами та вибуховими речовинами; 4) недбале зберігання зброї та припасів до неї [1]. У березні 2022 року законодавець доповнив норми кримінального законодавства наступним положенням «не підлягає кримінальній відповідальності за вчинення дій, передбачених частиною першою або другою цієї статті, особа, яка добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої» (ч. 3 ст. 263 КК України) [1].

Серед проблемних моментів протидії незаконному обігу зброї в Україні можна визначити наступні:

– наявність правових прогалин та колізій в сфері протидії безпекових загроз, пов'язаних із незаконним розповсюдженням зброї (наприклад, відсутнє чітке визначення предмету злочинного посягання в сфері незаконного обігу зброї, наявні протиріччя у характеристиці об'єктивної сторони складу кримінальних правопорушень, не достатньо розкрито зміст поняття «незаконний» обіг зброї та його відмежу-

вання від поняття легального обігу мисливської і спортивної зброї та бойових припасів до неї [2, с. 30]);

- недостатній рівень інституційної спроможності органів, задіяних у протидії незаконному обігу зброї;

- відсутність єдиного реєстру вогнепальної зброї;

- значна кількість необлікованої зброї, яка залишилася після періоду перебування України у складі рсрс та в результаті відсутності достатнього контролю за її зберіганням, а також наводнення країни зброєю через неконтрольований державний кордон під час АТО і ООС та ході російсько-української війни, зокрема, після відступу окупаційних військ з частини українських територій та з метою подальшої дестабілізації ситуації в державі;

- слабкість системи стратегічних комунікацій в сфері забезпечення національної безпеки та громадського порядку та ін.

До перспективних напрямів покращення протидії незаконному обігу зброї виділяють:

- розробка електронного класифікатора;

- створення інформаційних систем контролю за зброєю (реєстру зброї) та їх інтеграція до міжнародних аналогічних інформаційних систем;

- залучення міжнародних експертів до створення ефективного механізму протидії незаконному обігу зброї (наприклад, Державна прикордонна служба разом із ОБСЄ започаткували проєкт «Посилення спроможності Державної прикордонної служби у протидії незаконному обігу зброї, боєприпасів та вибухівки через державний кордон України» [6], запровадження міжнародної менторської програми з криміналістики у сфері обігу зброї);

- посилення оперативних спроможностей правоохоронних органів та органів забезпечення безпеки в сфері протидії незаконному обігу зброї, структурування їх взаємодії у даній сфері;

- подолання збройної агресії рф, відновлення суверенітету державних кордонів;

- розвиток транскордонного співробітництва із країнами-сусідами з питання протидії незаконному обігу зброї;

- продовження законопроектної роботи в сфері легалізації зброї цивільного призначення;

- розвиток системи ідентифікації незаконної зброї та ін.

Отже, незаконний обіг зброї у сучасних умовах розвитку України та російсько-української війни – це значна зароза не тільки громадській безпеці, права і інтересам суб'єктів права, але й національній безпеці і інтересам в цілому.

Література:

1. Кримінальний кодекс України. від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 05.03.24).
2. Катеринчук І. П., Меркулова В. О. Незаконний обіг зброї, бойових припасів або вибухових речовин: напрями реформування кримінального законодавства. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 3. С. 29–35.
3. Цілі сталого розвитку 16. *Довідковий посібник РСБ*. URL: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_BG_2_1_SustainableDevelopment_UKR.pdf (дата звернення: 07.03.24).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-453-5-1>

ILLICIT ARMS TRAFFICKING AS A THREAT TO UKRAINE'S NATIONAL SECURITY

НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ЗБРОЇ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Kobko Y. V.

*DSc (Law), Professor at the Department
of Public Management
and Administration
National Academy of Internal Affairs
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3121-0823>*

Kobko S. V.

*доктор юридичних наук, професор
кафедри публічного управління
та адміністрування
Національної академії внутрішніх
справ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3121-0823>*

Актуальність дослідження питання протидії незаконному обігу зброї в Україні набуло нового значення у зв'язку із тимчасовою окупацією частини українських територій у 2014 р. та повномасштабним вторгненням РФ на територію України у 2022 р., зокрема, відмічається пряма залежність збільшення незаконного застосування зброї та збройного протистояння країні-агресору. За даним Національної поліції в Україні у 2023 р. було вилучено понад 5 тис. одиниць вогнепальної зброї та 1,8 мільйона боєприпасів до неї, зареєстровано 4840 фактів незаконного поводження із зброєю, вибухівкою та боєприпасами. Серед вилученого були такі види зброї, як автомати, пістолети, гранатомети, перероблена зброя, гранати,